

WO II op stadspostzegels

Deze maand is het zeventig jaar geleden dat de oorlog in Europa (VE Day) ten einde kwam. Met operatie 'Market Garden' was de bevrijding van Nederland begonnen, maar na de mislukking van de slag om Arnhem restte ons land nog een hongerwinter en acht maanden gevechten tot de dag van de bevrijding.

Het was vijf jaar eerder begonnen met de inval van Nazi-Duitsland, waarbij onze Genie o.a. de pas vier jaar oude Waalbrug in de lucht liet vliegen (afbeelding 1) en vijf oorlogsdagen die met de weerstand in de Maasbruggen, zoals "de Hef" (afbeelding 2), en Het Witte Huis (afbeelding 3) eindigden na het bombardement op Rotterdam.

Afb.2 (Rotterdam VIII, 8)

Afb.3 (Rotterdam VIII, 13)

**Bij de afbeeldingen wordt de nummering uit de Catalogus van Nederlandse Stads-postzegels gegeven. Deze catalogus is uitgegeven door de Studiegroep Particuliere Postbezorging (SPP).*

Afb.1 (Nijmegen II, 18/21) *

De opmars van de geallieerde legers had na D-Day in 3 maanden tijd de frontlijn naar de grens met België opgeschoven en op zondag 17 september 1944 begon operatie 'Market Garden', het plan van veldmaarschalk Montgomery om in één snelle actie de bruggen over de Nederlandse rivieren in handen te krijgen.

De luchtlandingstroepen van 'Market' werden o.a. met Dakota's vanuit het Verenigd Koninkrijk naar de landings-terreinen bij Eindhoven, Nijmegen en Arnhem gevlogen (afbeelding 4).

Afb.6 (Eindhoven I,1)

Afb.4 (Utrecht IV, 3/4)

Maastricht was als eerste stad op 14 september bevrijd (afbeelding 5), Eindhoven op 18 september de tweede (afbeelding 6).

Afb.5 (Maastricht III, 1/2)

Nijmegen beleefde op 22 februari 1944, samen met Enschede (afbeelding 7) en Arnhem, een verwoestend Amerikaans bombardement in het kader van de "Big Week" toen zij gelegenheidsdoelen werden, omdat de Duitse steden waarvoor de bommen bedoeld waren vanwege het slechte weer niet bereikt konden worden.

Afb.7 (Enschede I,1)

Afb.8 (Nijmegen 0,6)

In Nijmegen verloren ruim 800 mensen het leven en werd o.a. de St.Stevenstoren vernield (afbeelding 8).

In de septemberdagen werd de Waalbrug gered (afbeelding 9), al is nooit helemaal duidelijk geworden of dat alleen toegeschreven kan worden aan Jan van Hoof, die op 19 september nabij de Hezelpoort sneuvelde (afbeelding 10).

Afb.10 (Nijmegen II, 11/15)

Afb.11 (Arnhem II, 1)

Als gevolg van deze mislukking werd de bevolking van de stad geëvacueerd en restte van de Eusebiuskerk (afbeelding 12) slechts een ruïne. Bovendien had de Nederlandse regering in Londen bij het begin van de operatie een algemene spoorwegstaking uitgeroe-

Afb.9 (Nijmegen 0, 4)

Op 20 september 1944 werd met de Oversteek de bevrijding van Nijmegen voltooid.

Bij Arnhem verliep de strijd minder voorspoedig. Weliswaar bereikten een 200 Britten onder commando van John Frost de Rijnbrug (afbeelding 11), maar op 26 september waren zij van daar verdreven en, voor zover niet gesneuveld, gevangengenomen of naar de zuidelijke Rijnsoever en de Veluwe ontkomen.

pen ('de kinderen van Versteeg moesten onder de wol'), wat er uiteindelijk toe leidde dat het nog bezette deel van het land ook geen steenkool meer kreeg (afbeelding 13).

Afb.13 (Sittard II,1/4)

Afb.17 (Epe I,105)

Afb.12 (Arnhem II, 4)

Afb.15 (Apeldoorn III, 3 en 7)

In het voorjaar van 1945 ging de opmars verder: in april werden achtereenvolgens Almelo op 4 april (afbeelding 14), Apeldoorn (afbeelding 15), Vaassen en Harlingen (afbeelding 16) op 17 april door de Canadezen bevrijd; Epe op 19 april (afbeelding 17). Maar er moesten links en rechts nog zware gevechten geleverd worden voordat ook in Groningen de vrijheid weerkeerde (afbeelding 18).

Afb.14 (Almelo III, 24/27)

Afb.16 (Harlingen II, 110/119)

Toen koningin Wilhelmina bij Eede in het vaderland terugkeerde, nam zij haar intrek in kasteel Bouvigne bij Breda (afbeelding 19) en heel Nederland was blij (afbeelding 20).

Afb.19 (Breda I, 5)

De Dolle Dinsdag van 5 september 1944 was niets vergeleken met de Dolle Zomer van 1945 (afbeelding 21), toen overal in het land de bevrijders (afbeelding 22) hun intrede deden (afbeelding 23).

Afb.20 (Amsterdam 0, 14/16)

Afb.18 Groningen II, 4)

Afb.21 (Amsterdam VI, 1/3)

Afb.22 (Zaanstad I, 201/204)

Afb.23 (Groningen II, 5)

Afb.24 (Rotterdam VIII, 12)

Na de oorlog werden overal in het land monumenten opgericht die de herinnering aan het gebeurde levend moesten houden.

Het bombardement op Rotterdam kreeg zijn artistieke expressie in het beeld van Ossip Zadkine ("De Verwoeste Stad") dat oorspronkelijk bedoeld was voor Warschau en door de Rotterdammers "Jan Gat" gedoopt werd (afbeelding 24). Het verzet o.a. in Hoozeveen (afbeelding 25). De bevrijding in Epe (afbeelding 26).

Afb.25 (Hoozeveen III, 171)

Tot decennia na de Tweede Wereldoorlog is haar geschiedenis van invloed op naamgevingen (afbeelding 27).

Afb.27 (Delfzijl I, 6)

Afb.26 (Epe I, 107)

Stadspostzegels geven een verre van volledig beeld van de Tweede Wereldoorlog in Nederland, maar er blijkt meer te ontdekken dan aanvankelijk verondersteld.

Marcel M. Claassen

Opm. Nader onderzoek heeft aan het licht gebracht dat Koningin Wilhelmina niet in kasteel Bouvigne haar intrek nam, maar in villa Anneville (Ulvenhout) dat het hoofdkwartier van Prins Bernhard was. mmc